

- Андрея. — 2002. — 413 с.
2. Введение в биоэтику. — М.: Прогресс-Традиция, 1998. — 384 с.
  3. В. Л. Кулініченко. Філософсько-світоглядні засади біоетики // Практична філософія. — 2001. — №3. — С. 37 - 43.
  4. Практична філософія природи К.М.Маєр- Абіха // Маєр-Абіх К.М. Повстання на захист природи. Від довілля до спільносвіту. — Київ, 2004. — с.174.
  5. Поттер В.Р. Биоэтика — мост в будущее. — К.: Вадим Карпенко, 2002. — 215 С.

Гринчишин Ю., Бондар М.

Науковий керівник – доц. Жирська Г.Я.

РЕАЛІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ БІОЛОГІЇ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

Життя в сучасному високотехнологічному світі, де швидко з'являються десятки нових професій і відмирають застарілі, де вимагається насамперед творчість, вміння вчитися впродовж усього життя, висуває перед школою нові завдання нечуваної складності. Пріоритет надається навчанню самостійно добувати потрібну інформацію, вичленити проблеми, шукати шляхи їх раціонального розв'язання, вміти критично мислити, застосовувати набуті знання для вирішення нових завдань.

На нашу думку, педагогічною парадигмою, яка дає змогу вирішити ці завдання, є діяльнісний підхід, який зв'язує проблемні та проектні, дослідницько-експериментальні й пошукові методики в цілісну педагогічну систему. Її мета – розвиток особистості учня на основі засвоєння ним не лише сукупності знань, умінь і навичок, а насамперед узагальнених способів навчальних дій шляхом цілеспрямованої, науково обгрунтованої організації власної навчально-пізнавальної діяльності учня.

Діяльнісний підхід – це така організація навчально-виховного процесу, за якої головна увага приділяється активній, різнобічній, продуктивній, максимально самостійній навчально-пізнавальній діяльності учнів [1]. В умовах інформаційного суспільства саме діяльнісний підхід до навчання розвиває в учнів вміння працювати, самостійно здобувати знання і відстоювати свою думку. Основні принципи діяльнісного підходу наступні:

- навчання і виховання організується як єдина цілісна система;
- в основу освітньої роботи покладається педагогічно вивірена, спеціально організована власна діяльність кожного учня, яка організується в зоні його найближчого розвитку;
- процес здобуття знань забезпечується як результат власних пошуків дитини, навчальною діяльністю якої керує вчитель;
- педагог приходять у клас не з готовими відповідями, а з питаннями, які треба розв'язати у спільній діяльності;
- зовнішня мотивація учнів до навчання замінюється процесом запуску внутрішньої мотивації дитини, стимулюванням бажання вчитися, ставити цілі шукати шляхи та методи самонавчання, вмінням себе контролювати, корегувати, оцінювати. Ефективна навчальна праця учня починається тоді, коли він сам захоче пізнавати, виявити власну активність;
- учень виступає як суб'єкт освіти;
- головним завданням учителя є організація самостійної творчої діяльності учнів, врахування психологічних вимог цього процесу;
- ставлячи за мету розвиток особистості дитини, педагоги орієнтуються не лише на засвоєння, а й на формування узагальнених навчальних дій, розвиток вміння вчитися як головну фундаментальну компетентність, яка дає змогу розвинути всі інші [4].

Реалізувати діяльнісний підхід можна через засвоєння учнями і постійне удосконалення змісту і суті універсальних, надпредметних, узагальнених способів дій, знання їх структури і функцій. Це весь комплекс дій, які використовуються у вивченні різних предметів і складають таку фундаментальну компетенцію, як вміння самостійно вчитися і самовдосконалюватися. До цих дій належать логічні операції аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення і систематизації, класифікації, індукції й дедукції, виділення головного тощо. Уміння використовувати ці логічні операції – серцевина універсальних навчальних дій [2].

На основі діяльнісного підходу процес навчання відходить від класичного викладання вчителем системи знань, йому на зміну приходять процес в якому змінюються ролі вчителя і учнів, вони стають повноправними учасниками навчального процесу. Змінюється стиль викладання, навчання стає суб'єкт-суб'єктивним. Засобом реалізації діяльнісного підходу на уроках біології можна вважати продуктивне навчання. Продуктивне навчання передбачає створення учнями власного інформаційного продукту: презентації, доповіді, буклету, стіннівки тощо. В процесі продуктивного навчання пріоритет надається самостійній діяльності пошукового, дослідницького, творчого характеру.

Учитель на уроці має використовувати такі методи та прийоми, які б забезпечували умови для продуктивного навчання. А саме: питання повинні ставитись не на відтворення учнями раніше засвоєних знань, а мають бути розраховані на мислення учнів, на їх аналітико-синтетичну діяльність, на одержання висновку; завдання на порівняння та систематизацію вивченого матеріалу, що сприяють розвитку логічного мислення

учнів; ролі в ігрі (учасники згідно отриманих ролей приймають рішення, роблять висновки); роботу в групах, під час якої учень, спілкуючись, вчиться відстоювати свою позицію, прислухатись до думок інших.

Потужним засобом реалізації діяльнісного підходу на уроках біології є запровадження проектної діяльності. Метод проектів орієнтований на самостійну діяльність учнів – індивідуальну, парну, групову, спрямовану на розв'язання конкретної проблеми з використанням різноманітних методів і способів навчання і знань з різних галузей науки. Використання проектних технологій є так званим «містком» між теорією і практикою в процесі навчання, виховання і розвитку особистості учня. Ця педагогічна технологія спрямована на застосування фактичних знань та набуття нових (часто шляхом самоосвіти) і є прикладом вдалого поєднання урочної та позаурочної діяльності. Тема проекту є більшою за навчальні завдання, бо вимагає від її виконавців пошукових зусиль, дослідження та розроблення оптимального виконання, неодмінного публічного захисту та аналізу підсумків запровадження [3].

Спостереження за навчально-виховним процесом свідчать, що проектна діяльність на уроках біології є:

- Засобом підвищення продуктивності навчальної праці та її актуалізації;
- Розвивальним середовищем, що формує соціальні вміння, навички та сприяє набуттю навчального і життєвого досвіду;
- Перевіркою відповідності особистого досвіду потребам власної активної трансформаційної ролі в суспільстві;
- Розвитком творчих обдарувань особистості та її самореалізації.

На нашу думку, навчальними завданнями та очікуваними результатами під час роботи учнів основної школи над проектами з біології можуть бути наступні:

- Здійснювати цільовий пошук літератури, інформації в бібліотеках та мережі Інтернет;
- Відбирати потрібну інформацію, аналізувати її, оцінювати;
- Планувати діяльність, розбивати її на етапи;
- Ефективно використовувати комп'ютерну техніку для реалізації поставлених завдань;
- Застосовувати наукові методи пізнання;
- Одержані знання використовувати в повсякденному житті.

Отже, організація навчально-виховного процесу з наголосом на формування, постійне удосконалення власної самостійної навчально-пізнавальної діяльності учня – це надійний, ефективний шлях до покращення якості й результативності освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/ua/oftenrequested/state-standards/>.
2. Загальна методика навчання біології: [навч. посібник] / І. В. Мороз, А. В. Степанюк, О. Д. Гончар та ін.; за ред. І. В. Мороза. – К.: Либідь, 2006. – 592.
3. Технології навчання біології / [Упоряд. К.М. Задорожний]. – Х.: Основа, 2007. – 160 с.
4. Ялалов Ф.Г. Деяательно-компетентностный подход к практико-ориентированному образованию / Ялалов Ф.Г. // Эйдос: интернет-журнал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступа: www.eidos.ru/journal/2007/0115-2.htm.

Смаль В., Наконечна Н., Горячова О.

Науковий керівник – доц. Крижановська М.А.

ТАЛПОШ ВАСИЛЬ СТЕПАНОВИЧ – ВІДОМИЙ ОРНІТОЛОГ, ПЕДАГОГ І НАТУРАЛІСТ

Є імена і постаті, які ввійшли до світової науки, є ті, хто більш відомий певній науковій спільноті або окремому колу людей, проте кожний з них так чи інакше робить свій внесок у її розвиток. Одним із видатних орнітологів Західної України був Талпош Василь Степанович.

Талпош В. С. народився 24 квітня 1938 р. в селі Іза Хустського району Закарпатської області в селянській родині. В 1945 р. він вступив до 1-го класу Ізясської семирічної школи, яку закінчив у 1952 р. Подальшу освіту отримав у Хустській середній школі.

У 1955 році він вступив на біологічний факультет Ужгородського державного університету. У студентські роки Василь Степанович активно займався спортом, захоплювався малюванням, але найбільші задоволення йому приносили навчальні практики та польові дослідження. Серед його університетських вчителів були: Комендар В. І. (ботанік, доктор біологічних наук, професор Ужгородського державного університету, а з часом Національного університету «Києво-Могилянська академія»), І. І. Колошев (зоолог), К.К. Фасулаті (автор унікальних методичних розробок по збору, фіксуванню, обробітку та зберіганню матеріалів фауни безхребетних). У 1960 році Василь Степанович закінчив університет, отримав диплом з кваліфікацією біолог-зоолог, вчитель біології і хімії середньої школи.

З 1 вересня того ж року Талпош В.С. був зарахований на посаду наукового співробітника та виконуючого обов'язки завідувача зоологічного музею Ужгородського університету. Саме в цей час він